

Horváth Gáborné dr.

KÍNAI FORRÁSOK AZ ÁZSIAI HUNOK ÉLETMÓDJÁRÓL

I. FORRÁSOK ÉS FORRÁSKUTATÓK

„Első és legfontosabb feladatunk a hún hagyományt fenntartó krónikák forráskritikai elemzése”

(Hóman Bálint: A magyar-hún hagyomány és hun monda. 1925/2003.)

A régi rómaiak szerint minden könyvnek megvan a maga sorsa. Tanulmányunkban azonban nem könyvekben, hanem *bambuszrudakra*, ún. *XILOGRÁFOKRA*, képirással jelölt, időszámításunk előtti, *KÍNAI FORRÁSOKRA* támaszkodunk. Részletesebb bemutatásra pedig az *ÓSHUN NÉPTÖRZS* életének, szokásainak és küzdelmeinek taglalására szorítkozunk. Ehhez a kínai történetírásnak *SZE-MA CS'EN* (más kiejtéssel és írással: SZIMA CJANY, a legújabb helyesírás szerint SIMA QIAN) *Han-kori történetírónak* (élt i.e. 136-89-ig, vagy 145-90-ig, körül) *az i.e. 1. század elején* (források nyomán 104-97-ig vagy 90-ig) *írt műve szolgált alapul*. De segítségnek tekintettük és felhasználtuk a későbbi korokban hozzáfűzött magyarázatokat is.

A kínai történetíró saját krónikáiban nem csupán a legtávolabbi korok legendás történeteit gyűjtötte és vetette össze, hanem – igen részletesen – saját korát is bemutatta. A hunok eredetét i.e. 2550-től keltezi, törzsszövetségük alakulása a Kr. e. 3. századra tehető. Munkáiban felölelte Kína egész történetét saját koráig, noha nem volt feltétlen támogatója azoknak a politikai elveknek, amelyet Ura, a Nagy Császár vallott.

„SI CSJI” (TÖRTÉNELMI FELJEGYZÉSEK) c. műve már életében hozzáférhető volt és mintául szolgált az összes későbbi dinasztiai történetéhez egészen a legújabb korig (FITZGERALD 1989:10).

Ma is a kínai iskolai történelemtanítás fontos része. (Magyar nyelvű források így idézik alakját és munkásságát:

Sze-ma Cs'ien: han kori történetíró az i.e. 1. században Vu császár kortársa. Ő készítette Kína történelméről az első összefoglaló művet, a legrégebb időktől egészen saját koráig. A későbbi

történetírók soha többé nem utánozták ebben: saját korukra, kortársaikra nem tértek ki műveikben. A Si Csi (történelmi visszaemlékezések) Kína korai történelmének és az azt megelőző legendás időszaknak elsőrendű forrása. Sze-ma módszere az volt, hogy bevette művébe az eseményekről és személyekről létező valamennyi beszámolót, és az olvasókra bízta, hogy az ellentmondó részletek közül kiválasszák a nekik tetszőt. Az első történelmi személyiségnek a Sárga császárt (Huang Ti) tekintette, ezzel a nézetével azonban a modern történettudomány nem ért egyet. Műve felbecsülhetetlen értékű anyagot tartalmaz urának, Vu császárnak uralkodásáról, akit szigorúan megbírált. Igen keveset tudnánk Kína ősi történelméről – a valóságról éppúgy, mint a mondabeliről -, ha ez a mű nem létezne. Sze-ma olyan udvari tisztséget viselt, ami szabad bejárást biztosított neki a császári könyvtárba, ahol az egyébként elveszett művek is megtalálhatók voltak.

(1.: uo., KISLEXIKON/155)

Szima Cjany azonban más forrásokból is dolgozott. *Az írástörténelmi kutatásokból* tudjuk, hogy a kínai Sang Jin korszak története JÓSCSONTOK-on kezdődött. Kr. e. a 18-ik században „már az anyagi kultúra és a művészetek számtalan emléke alapján tanulmányozható”. (...) „az államrend, a társadalom szervezeti felépítése, földművelés, állattenyésztés” (KÉKI 2000:48).

Kína már i. e. 2000-től folytatott csatározásokat a területekért. Szima Cjany megemlíti a *SZJUNY-JUJ* törzset, akik „más népek, nem kínaiak”. Az i. e. 15. évszázadból származó csontokon már 20 néptörzs neve szerepel.

TEKNŐSPÁNCÉLRA vésett feliratokat is találtak. A kínai írás ún. *KÉPIRÁS, PIKTOGRAM*, „életkora” kb. 4000 év. A szavak egyszótagúak. Négy különféle dallamon ejtve négy különböző jelentésük van.

„A kínaiak kezdetben az állati csontok mellett bambuszrudakra írtak, s emiatt – függőlegesen, fentről lefelé futó sorokban” (uo.: 50).

Majd az íráshoz a *selymet* vették használatba, és a

festéket felcserélték *tussal*. Kr. e. 200 táján MENG TIEN feltalálta a *nyúlshőrecsetet*, a *papírt* – Kr. e. 105-ben, a *sokszorosítást* pedig 868-ban. (Korai kínai találmány még a *lőpor*, a *porcelán* és az *iránytű is!*)

A rendszeres krónikaírók feljegyzések Kr. e. 814-ben kezdődtek el a kínai császári udvarban.

Tehát Szima Cjany abban a korban élt, amikor már használták a *tust* és az *ecsetet*. *PUNKTUÁCIÓT, ÍRÁSJELEZÉST* azonban nem alkalmazott. Ezt később kínai történészek végezték el, akik ismerték az „*ÓKÍNAI*” *nyelvet* és „*korunkbelire*” fordították le a krónikákat.

Japánban és Európában sok évszázad elteltével fordították tovább: franciára 1895-1905-ben, japánra 1957-59-ben, angolra 1961-ben.

A magyar fordítás 1997-ben készült el, de csak 2003-ban látott itthon napvilágot a Magyar Ház Kiadó kezelésében. Címe: *A HUNOK LEGKORÁBBI TÖRTÉNETE*. Alcíme: A SHI JI 110-ik kötete. Fordítói: DU YAXIONG kínai zenekutató és magyar felesége HORVÁTH IZABELLA.

Fordításukban ragaszkodtak a 110. fejezet (A HUNOK) eredeti szerzői szövegéhez. A kínai kiegészítő magyarázatokat elhagyták, ám a teljes szövegértéshez maguk szerkesztettek 100 rövid jegyzetet. A könyv 123 oldalából 50 oldal az eredeti xilográf-írás facsimile másolata. A fordítás magyar nyelvű terjedelme így mindössze 47 oldal.

A Magyar Tudományos Akadémia Keleti Könyvtárából azonban rendelkezésünkre állt egy igen *jelentős orosz keletkutató személyiség orosz nyelvű, négykötetes munkája*. Szó szerinti magyar címe: „*ÖSSZEYÚJTOTT ÍRÁSOK AZOKRÓL A NÉPEKRŐL, MELYEK A RÉGI IDŐKBEN KÖZÉP-ÁZSIÁBAN ÉLTEK*”.

Fonetikusan oroszul: *SZOB RANYIJE SZVEGYE NYIJ O NARODAH, OBITAVSIH V SZREDNYEJ AZII V DREVNYIJE VREMENA*”.

Ez a bibliográfiai ritkaság 1851-ben jelent meg. Szerzője JAKINF (JOACHIM) atya, kínakutató tudós, polgári nevén: *Nyikita Jakovlevics BICSRIN (1777-1853)*.

1802-től szerzetes és többszöri kiküldetésben 25 éven át volt a pekingi misszió (gazdasági) főnöke. Idejét jól kihasználva tanult meg kínaiul írni-olvasni és „*15 tevényi*” (=400 *pudnyi* =

kb. 6552 kilogrammnyi) könyvet” fordított (kínairól oroszra). Szótárán 14 évet dolgozott, kínai nyelvtant írt és kínai nyelvi intézetet szervezett. 1837-től élt Szentpétervárott.

Már kínai kiutazása előtt érdekelték a bel- és külföldi események. A külföldmajmolás ellensége volt és a hazai tudományok pártfogolója. 1828-tól jegyzik Alexandr Szergejevics *PUSKINNAL való barátságát*, akit történészi munkájában is segített (pl. a Pugacsov-felkelés megírásában), de szívesen „*cimborált*” – kártyázott és ivott is vele. Kedvelte a világi életet és hajlott az ateizmus felé. 1831-ben kérvényezi kilépését a papi rendből, de I. Miklós cár nem engedte, mivel a dekabristákkal tartott kapcsolatot. 20 folyóirat munkatársa volt. 1828-ban az *Orosz Tudományos Akadémia, majd a Párizsi Ázsiai Társaság* is tagjának választotta.

AZT TERVEZTE, HOGY MEGÍRJA A HUNOK ÚTJÁT MONGÓLIÁBAN ÉS EURÓPÁBAN! Szima Cjany krónikáját nemcsak újból lefordította, hanem sokkötetes munkájába beépítette, más kínai forrásokkal összevetette, magyarázó szövegekkel, példákkal ellátta.

Bicsurin halálának századik évfordulójára *V. Sz. TASZKIN* és *N. V. KUNER* orosz keletkutatók tanulmányai és munkássága nyomán 1951-ben négykötetes javított és bővített kiadás született.

A tudósok az eltelt évszázad alatt kifejlődött tudományok (*archeológia, néprajzkutatás, történelem, nyelvészet*) eredményeit figyelembe véve – és a legújabb kínai forrásokkal összevetve – végezték munkájukat. *Kiegészítették Bicsurin írásait, hibáit és tévedéseit kijavították.*

(Ezek pl.: a paleografikus jelölések, bekezdések; egyenes és függő beszéd tévesztése; helytelen értelmezések; szavak félfordítása; kihagyások).

Másrészt: pontosan utaltak a forrásokra, magyarázó kommentárokat, mutatókat is mellékeltek.

(Ezek pl.: törzsi és földrajzi nevek; történelmi nevek; régi és új nevek egymás mellé tétele; kiejtést könnyítő átírások; térképek és mutatók a III-ik kötetben).

A „kiapadhatatlan forrásnak” nevezett bicsurini életmű így még több segítséget tud nyújtani a mai forráskutatók számára!

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSÜNK:

Szima Cjany művének a hunokról szóló leírását és az I-IV. Bicsurin-kötetek más fejezeteiben fellelhető, ugyancsak a hunokat érintő rövid közléseit, magyarázatait az orosz szövegek alapján e tanulmány szerzője fordította és esetenként összevonta.

A pontos idézeteket – ellenőrzés céljából – a magyar fordítás kiadásából közöljük.

2. SZIMA CJANY ÉS A HUNOK

„...Mindenki meghal. Némely ember halála olyan nehéz, mint a Tai heggye, és mások halála olyan könnyű, mint egy tollpíhe. Minden ember másért hal meg... Mikor letartóztatták és a legszennesebb börtönben megalázták, nem akartam meghalni, mert szívemben éreztem, nagyon fontos dolgokat kell még tennem. Ha meghalok, az utókor nem olvashatja Kínáról írt művemet.”

(Szima Cjany levele barátjához)

A krónikás feljegyzések a kínai udvarban – mint említettük – Kr. e. 814-ben kezdődtek. Első összefoglalását CONFUZHÍ (*Konfucius*, ejtsd: Konfudz) gyűjtötte és állította össze Kr. e. az 5. ik században

(DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2000:5).

Szima Cjany az első, aki *életrajzszerű stílusban* írta feljegyzéseit. „*A Shi Ji nemcsak történelmi értékű munka, hanem kiváló irodalmi mű is*”. (l.: uo., 6).

A HUNOK TÖRTÉNETE az ÖTÖDIK RÉSZ egyik fejezete. Négyes tagozódású:

- az első rész taglalja a hunok történetét, Kína és a hunok közti eseményeket, kapcsolatokat, valamint szokásaikat és társadalmi szervezeteiket,
- a második rész a hunok és a korai nyugati HAN DINASZTIA közti viszonyt ecseteli,
- a harmadik rész a fő fejezet, amelyben Szima Cjany a HAN DINASZTIA és a HUNOK közötti háborúkat és harcokat írja le LIU CHE császár uralkodása alatt.
- a negyedik részben az ún. TÖRTÉNÉS-ZKOMMENTÁR-ban, amit minden kötete végén írt, Szima a saját nézeteit tárgyalja a háborúkról és LIU CHE császár tetteiről (l.:uo.,7).

A bírálatokért viszont keservesen megszenve-

dett! Kr.e. 99-ben a han császár rendeletére ugyanis kasztrálták a történést. „*Abban az időben a kasztrálás a legnagyobb megszégyenítésnek számított. Nagyon sokan inkább öngyilkosok lettek, minthogy átéljék ezt a megaláztatást*” (l.: uo.,10). Ő azonban nem dobta el az életét, hanem teljesítette édesapjának tett ígérését. Szima Cjany a feleségét és leánygyermekét időben a hegyekbe menekítette, és haláláig folytatta a történelemírást. Ő maga is csillagász-történész-dinasztia leszármazottja volt. Ezért utazgathatott az országban és az elzárt archívumokba is bejuthatott. Ő, **MINT A HUNOK KORTÁRSA**, i. e. 90-ig jegyezte az eseményeket, majd eddig nem tisztázott körülmények között hamarosan meghalt.

A folyamatos feljegyzéseket mások, - igaz, más stílusban -, udvari történészek és hivatalnokok folytatták. Szima Cjany írásait leánya rejtette el, és fiú-unokái hozták nyilvánosságra (l.: uo., 11).

Más források szerint SZIMA DZSEN, az ő leszármazottja vitte tovább a történetírás hagyományát.

3. A HUNOK ÉLETMÓDJA

„Sem ház, sem család nincs többé... Ez a baj. Ezt a ránk támadó hun horda tette.

Hogyan legyünk tovább, ha nincs egy nap se, Amikor őrjáratba mehetnénk, (Amikor) a hunok számára északról Erősödik a támogatás...”

(Shi Csi, A. A. Stukin fordítása kínaiából, Moszkva, 1953: 208, Eredetije: Dalok könyve. Szerző: Bany Tu)

Emlékezzünk: az i.e. évszázadból származó kínai jócsontokon 20 néptörzs neve található, köztük a „SZUNY-JU” törzs is, akik „más népek, nem kínaiak” s akikkel a kínaiak csatározásban álltak. A területekért vívott harcok kb. i. e. 2000-tól indultak. Ekkorra már KÉTFÉLE ÉLETMÓD alakult ki a területen:

- a „*letelepedni szándékozóké*” (a kínaiaké), akik földművelő, kereskedő néppé váltak és
- a „*füvön élő*”, „*íjészítő*” népeké, melyek vándorló életmódot folytattak, és ha szükséges volt, harcokat vívtak az újabb legelőterületekért.

Kérdezzük mégis: KIK VALÓJÁBAN A HUNOK?

Szima Cjany szerint a „*XIONGNUK*” (szjunnyuk) az ősök, a XIA fejedelmi család leszármazottai. Már a YAO és SHUN császárok ideje előtt is voltak *SHANGRONG, XIANYUN ÉS XUNYU* népek, akik az északi vadonokat lakták és állataikat követve vonultak egyik területről a másikra

(DU YAXIONG – HORVÁTH 1997 /2000:17).

Szima Cjany az *ELŐ-HUNOK* egyéb népeit is felsorolja, amelyek már *vándornépek* voltak; ezek: *ZSUN, LI, GUJFÁN, HU-NYI, SZUNY-SZUJ, DU, HU, U*. Említést tesz még törzsekről, akik *csónakokba ültek és a tengeri szigeteken telepedtek le*. (Ezen megjegyzése pedig a japán nép ugyancsak *ősi-kínai származására* utal.)

Következtetésünk, hogy *mind a hunok, mind pedig a japánok a korai nagy kínai nép-törzsből váltak le és különültek el*.

A hunok *TÖRZSI RENDBEN* éltek, volt fejedelmük és fejedelmi udvaruk. A fejedelmet *SANYJUJ*-nak hívták, később *KAGÁN*-nak. Az egyes területeket különböző *VEZÉR*-eknek osztották ki. Írásrendszerük nem volt. *Törvényeket, szabályokat, ítéleteket, szokásjogot szóban közölték* a vezérek. Ilyen volt pl.: *„oda lősz, ahová én, különben kivégezlek”,* vagy: *„aki a csatában hátramarad, annak le kell vágni a fejét”!*

Erre mondták a kínaiak: *„A hunok tilalmai egyszerűek és könnyen végrehajthatók!”*

A *XIONGNU-TÖRVÉNYEK* pl. a következők voltak:

- aki békés időben több mint fél singre (31 cm) kihúzza a kardját a hüvelyből, halálra ítélik,
- aki lop, annak összes vagyonát elkobozzák,
- kihágásokért járó büntetés: a bokacsont zúzása (fataligát toltak át a lábón) vagy:
- az arc késsel való megbélyegzése.
- Komoly bűnökért halál jár!

A XIONGNUK SZOKÁSAI:

- kupolatetejű jurtákban laktak, ezeket HUNLUN-nak nevezték. *„Font fűzfavesszők szolgálták házul, teteje nemeztakaró és az ajtaja is filc-posztó”.*
- hajnalban az uralkodó elhagyja a táborát és a felkelő *NAP* előtt borul arcra. Este a *HOLD* előtt borul arcra.

- lakomáknál az ültetési rendben az asztalnál a *BAL OLDAL* vagy *„arccal az északi rész”* a tiszteletbeli vendég helye,
- ha valamibe belefognak, először megfigyelik a *HOLDAT* és a *CSILLAGOKAT*.
- *TELIHOLD* idején támadnak, és *HOLDFOGYATKOZÁSKOR* visszaparancsolják a seregeket.
- Csata közben minden harcos a saját hasznát keresi (levágott és bemutatott ellenség-fejéért, elejtett élő fogolyért bort kaptak.)
- elesett és visszahozott hun bajtárs-harcos holttestéért elnyerte annak családját és vagyonát.
- neves halottaikat *kettős koporsóba* – egy belsőbe és külsőbe temetik. (...) Arany, ezüst, aló- és felső ruha és szörme-mellékletekkel, de *„nem emelnek sírdombot, s nem ültetnek fát a sírra, gyászruhát sem öltenek”.*

(A tanácsadók és az ágyasok követik urukat a halálba.) A sírdomb-jelöletlenség oka: a sírrablások megakadályozása és az elhalt lelkektől való teljes elszakadás.

A hun temetkezési módra egyszer úgy találtak rá az orosz tudósok, hogy valaki véletlenül beleesett egy gödörbe. (A jelöletlen hun sírok későbbi korokban a mongolokra és az európai hunokra jellemzőek).

A *CSALÁDJOG* kérdéseiben: ha az apa meghalt, a más anyától (!) származó fiú elvehette mostohaanyját. *„A hunok asszonyok tekintetében nem határolták el magukat”* – tartották a kínaiak. Az *ELSŐ ASSZONY* volt a *FŐ FELESÉG*. (...) *Ez a fiam az ÖTÖDIK asszonytól való”...*

Unokatestvér összeházasodhatott unokatestvérral, az özvegyasszony az elhalt férj fivérével köthetett házasságot. (Ha nem tette jószántából, akkor kötelezték rá).

Ezt a *JOGSZOKÁST LEVIRÁTUS*-nak nevezzük és a matriarchatus hagyományának tekintjük (Marco Polo is említette ezt utazásai nyomán).

Mindez azért történt, hogy a *NEMZETSÉG folytatódjon*, ne haljon ki, legyen elég harcos! Tílos volt azonban elvenni vérszerinti saját anyát, nővért, leányt!

NÉVADÁSBAN csak *családneveket* használtak, ún. „udvarias” címeiket nem ismertek, vagyis – az embereket nem rangjuk szerint nevezték és különböztették meg.

ÉTKEZÉSÜKBEN „a királytól lefelé mindenki a HÁZIÁLLATOK HÚSÁT eszi, az állatok bőréből készül öltözetük és file vagy bunda vállravetőt (szűr- vagy ködmönfélét) használnak”).

KONFUCIUS az i.e. 5.-ik században úgy nyilatkozott a HUNOK KÜLLEMÉRŐL, hogy „*hajuk rendezetlen, balra csapják a ruhájuk fedő szárnyát és más nyelven beszélnek*”.

A hunok „*Többnyire lovakat, teheneket és juhokat tenyésztenek, de olyan ritka háziállataik is vannak, mint a teve, a szamár, az öszvér, a jueti (nőstényszamár és csődör keveréke), egy taotu néven ismert ritka értékű (és fajtájú) ló, továbbá a touxi (vadló) (póniló). Hogy állataiknak legelőt és vizet biztosítsanak, egyik területről, a másikra vándorolnak, nincsenek fallal körülvett településeik, földműveléssel sem foglalkoznak. (...) A kicsi fiúk (már) megülik a juhok, és nyíllal madarakat, rágcsálókat lőnek. Mikor kissé nagyobbak lesznek, rókát és nyulat lőnek eledelnek. Minden férfi ért az íjészítéshez és páncélos lovas harcos lesz. Békés időben nyájaikat, csordáikat legeltetik, élelmüket vadászattal szerzik meg (DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003:17) (...) A fiatal férfiak (a harcosok) kapják a legjobb és legtáplálóbb ételeket, míg az öregek csak a maradékot eszik, mert kedves számukra a fiatal erős ember (1.:uo.:19).*

Szokásuk volt, hogy „háromszor egy évben, az 1., 5. és 9-ik holdhónapban egy napot, amit *SZJÚJ-NAPNAK* neveztek, ünnepnek szenteltek”. *Az év első havában* az uralkodó sátrában gyűlést tartottak és áldozatot mutattak be.

Az ötödik hónapban (a Sárkányvárosban) áldozatot mutattak be az „ősöknek, égnek és földnek, az isteneknek és a szellemeknek.”

Ősszel, amikor a lovak kövérek, a *kilencedik hónapban* „nagy gyülekezetet” tartottak. Ekkor szertartásosan körülnyargalnak egy erdőt és újabb áldozatokat mutatnak be. A nép- és állatszámolás is ekkor történik. Teve- és ló-futóversenyeket rendeznek.”

Az időben 10 napos „hetet” tartottak.

A hun hitvilágról tanúskodik egy csatajelenet leírása is.

„Az apa elől harcolt, a fiú hátul halt meg, a gyenge asszonyok a határszélen álltak, a kiskorú gyermekek az utakon sírtak, az előregedett anyák és özvegyek, akik sok áldozatot hoztak, öntötték

könnyeket, tekinteteiket (pedig) az árnyak (az istenek) felé fordították.”

HARCI SZOKÁSAIK a kínai vélekedések szerint a következők:

- A hunok nemzetsége nagy, nagyon ingatagok és nagyon armányosak.
- A hunok annyit háborúztak, raboltak, hogy öt uralkodó és három dinasztia sem tudta őket vazallussá tenni.
- Kína akármekkora, nincs abban a helyzetben, hogy benyelje a hunok egész birodalmát.
- A kínaiak kincstári költségen neveltek harci lovakat a hunok elleni csatákhoz.

A határvidékeken különösen nagy volt a nyugtalanság. Mert nemcsak a fejedelmi sereg harcolt a kínaiakkal, hanem a vezérek kisebb egységei is rablótámadásokat hajtottak végre. Saját védekezésüket a kínaiak pedig „SZÚNYOGRAJ-SZÉTVERÉSNEK” nevezték.

„*Hosszabb hadviselés és kínaiak részéről csak 100 napig tartóan volt ésszerű az ún. hadtáptáplálás nehézségei miatt. Ennivaló és víz kellett a katonáknak és az ökröknek is. Száraz rízen a harcosok megbetegszene. A fű és a vizek kiszáradnak, a harcosok feje fölött (pedig) csak az ég (van).*”

„*A szűk hegyi ösvényeken a kínai könnyűlovasságnak 'fejjel-farokkal' (magyarul: libasorban) kell menni. Támadáskor menekülés nincs, csak szétszaggattatás.*”

A hunok ugyanis elrejtőzködtek a hasadékokban, a völgytorkokban és meglepetésszerűen innen támadtak és kisebb egységekre verték szét a kínaiakat.

Szima Cjany a HUNOK „*VELÜK SZÜLETETT TULAJDONSÁGÁNAK*” tartotta a *HARCÁSZATOT*. Szokásként jegyzi, hogy „*áldozatot mutattak be a csata előtt: FEHÉR LOVAT ÖL-TEK*”.

A testvérek és a vezérek ilyenkor *esküt tettek*, hogy nem hagyják el egymást, hanem segítik a csatában. Az *ESKÜTÉTELHEZ* egy ellenséges koponyába bort öntöttek, belemártották kardjaikat, majd mindannyian ittak az *esküborból*.

A csatákban a hunok *KÜLÖNBÖZŐ CSELVETÉSEKET* alkalmaztak. Ilyenek voltak, pl. a *váratlan éjszakai támadások*. Ha kémeiktől hírt hallottak az ellenük nyomuló kínaiakról, az öregeket, a gyerekeket, a marhákat messze elhajtot-

ták és *ők támadtak*. Vagy: a kínai arcvonal elé „*éjszaka borzalmas árkot ástak*”, körbekerülték, majd hátulról megtámadták őket. Más menekvés nem lévén, a kínaiak előre menekültek és beleveszték az árkokba.

JELZŐTŰZEIKET a hunok megtévesztés céljából áthelyezték más helyekre, téves irányokat adva ezáltal a kínai támadásnak.

Ha *hun vezéreket* fogtak el a kínaiak, és ki akarták végezni, úgy azok inkább öngyilkosok lettek.

Ha *HARCOSOKAT* ejtettek el a kínaiak és azok átálltak, pénzt, ruhát, és ételt kaptak.

A kínaiak az alábbi módon vélekedtek a *védekezésről*:

- *A hunokkal úgy kellene elbánni, ahogy a selyemkukacok az eperfalevelekkel...* (vagyis: szép lassan, folyamatosan...)

„*Egy bölcs gazda fele vagyont a kincstárnak áldozta a hunok elleni hadicélokra. Hivatalnokká akarták tenni, de ő ezt sem vállalta*” (...)

„*Az Ég Fia most bünteti a hunokat. Értelenségből kifolyólag mondom, hogy az összes bölcs embernek fel kellene áldozni életét a haza védelmében és gazdagságát is fel kell áldoznia. Ha mindenki ezt tenné, végezni lehet a hunokkal.*” Az uralkodó válasza ez volt: „*Ez a javaslat nem felel meg a szokásos emberi érzéseknek.*” Ezután hazaküldték. Otthon újból elfoglalta magát mezeivel és barmaival. Később pedig uralkodói birkapásztorrá tették.”

Itt kell szólnunk arról, hogy miért folyt ádáz küzdelem a hunok és a kínaiak közt *Ordoszért*.

„*Homokbuckák jó füvel borított legelőkkel, szikes rétek a mélyebb részeken és sok apró, édesvízű tó*” vonzotta ide a nomád állattenyésztő népeket. „*Tavak és homokbuckák közt nem lehet élni*”. – tartották a kínaiak. Gazdasági jelentősége tehát nem volt számukra e vidéknek. Viszont mindkét fél jól tudta, hogy hadászati jelentőségű, áttörési pont: a hunok innen be tudtak törni Kínába.

Eljött az idő, amikor a *RABLÁSOKBÓL* már nem tudták a hunok megszerezni a szükséges árukat a városépítő, selyem- és egyéb „manufaktúrák” termékeket készítő, kereskedő és földművelő kínai néptől. Gabonatermesztési időben nem is értek rá a kínaiak harcolni. A csataleírásokban a krónikák

ijesztő mennyiségű, *15-20 ezer sebesültről és fogoly-ejtésről* tájékoztatnak mindkét oldalon és pl. egy-egy nagy támadásban 300 ezer hun harcos vett részt! (Bár a kínai írásjelek bonyolultsága és fordításaik hibalehetőségei tévesek is lehetnek).

Kína is kellőképpen kimerült és mindkét fél rászorult a *DIPLOMÁCIAI ÉS KERESKEDELMI KAPCSOLATOK* kiépítésére.

A békülés egyik módja az volt, hogy *A HUN FEJEDELEM SZOLGÁLATRA ADTA FIÁT A KÍNAI UDVARBA*. Cserébe az Ég Fia ajándékokat küldött viszonzásul. (pl.: sapkát, övet, öltözéket, bíborszínű zsinórokkal, díszített arany állami pecsétet, halotti szekérkét, díszes ernyőt, négy lovat, drága szablyát, íjat és nyílveszőket, három fekete lófarkas zászlót, két vezérlovat, 10 ezer vég szövet-, selyem- és pamutkelmét, 10 ezer gin pamutvattát, zeneszerszámokat, üstdobot, kopját, páncél-vérteket, asztali edényt, 25 ezer zsák főtt szárított rizst, 36 ezer darab nagy és kis szarvasmarhát, hivatalnokokat és ötvenezer felszabadított rabszolgát).

Az is megtörtént, hogy *KÍNAI HERCEGNŐT ADTAK FÉRJHEZ A HUN UDVARBA*. Az udvarok „szóbeli” levelezésben (is) álltak egymással, vagyis – *KÜLDÖNC*öket küldözgettek egymáshoz.

Ha a hunoknak nem tetszett, amit mondott a kínai, akkor „*lábánál fogva felfüggesztették*”. Ha viszont nem ért vissza időben a küldönc, a kínaiak *hun asszonyokat és gyerekeket raboltak*.

Ha a hunok megnehezteltek a kínaiakra, az ajándékba kapott pecsétet összetörték, ami „nagy gyalázatnak” számított.

A hunok és a kínaiak *KERESKEDELMI KAPCSOLATAIBAN* vissza kell térni a kezdetekhez, az *ŐS-HUNOKHOZ*, pl. az i.e. X.-ik században a kínaiak a *CSEREKERESKEDELEM*-ben „*fehér rénszarvasokat és fehér farkasokat*” vártak a hunoktól. MIÉRT?

Mert az *első kínai pénzek teknőspáncélból, kagylóhéjból és fehér szarvas bőrből készültek*. Később tértek rá a *kemény fémpénzekre*, amelyek – értéküknek megfelelően – aranyból, ezüsből, rézből készültek, még később pedig ezüst és ón ötvözetéből.

A HAN DINASZTIA idején „*évente bizonyos mennyiségű selyemfonalat, ruhát, gabonát és más élelmiszert*” (pl. *sót és kölest*), *erjesztőszert, aranyat, vasat, selyemkelmét, fonalat, cérnát és*

más portékát” küldtek a kínaiak a hunoknak, különösen az ínséges években.

Az egyik, feleségnek küldött kínai hercegnő tanítómestere és kísérelője (eunuchja) megérkezése után „átállt” a hunok oldalára és arra figyelmeztette őket, hogy „ne essenek a kínai császár csapdájába, ne legyen a hunok gyöngéje a „han selyem és a han étel”. (...) „A xionguk ereje pontosan abban rejlik, hogy öltözködésük és eledeleik más, mint a hunoké, és így nem függenek a han birodalomtól. (...) Mostantól kezdve ha selymeket kaptok, vegyétek fel és nyargaljatok bokrok és tövisek között. Egyhamar foszlányokká rongyolódik a selyemgúnya és lábbeli, s mindenki láthatja majd, hogy a selymek nem olyan hasznosak és kiválóak, mint a filc és a bőrtöltet. Ugyanúgy tegyetek, ha han ételféléket kaptok. Dobjátok ki, hogy a nép lássa, nem olyan praktikus és ízletes, mint a tej és a kumis”. (DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003: 57-58).

Kezdeti mottónk – Hóman Bálint tollából – a hun hagyományt fenntartó krónikák kritikai elemzését jelölte meg célul.

Jelen tanulmány rövid adalék a források feltáráshoz, néhány szerző és kritikus bemutatásához és a hunok életmódjának megismeréséhez.

Történelmi adatokat, dinasztikus eseményeket ezért nem közöltünk.

BEFEJEZÉSNEK azonban érdemes felidéznünk DU YAXIONG és HORVÁTH IZABELLA néhány gondolatát.

„*A hunok története* című kötet egyike a legfontosabb hunokról szóló klasszikus feljegyzéseknek. (...) *Sima*, aki a *hunok kortársa volt*, Kr. e. 90-ig jegyezte fel a velük kapcsolatos eseményeket, majd rövid idő múlva meghalt.

Ezután folyamatosan jegyezték fel az őt követő kínai történészek a hunok históriáját. Történetük a nyugati Han-dinasztia (Kr.e. 206-Kr. u. 24), úgy mint a keleti Han-dinasztia (25-220) történelmi leírásaiban is követhető. E két han krónika szerint *48-ban a hunok két részre oszlottak, az északi és déli csoportra.*

Később a déli csoport egy része behódolt és beolvadt a nagy faltól délre eső kínai keleti Han-dinasztia birodalmába, s a kínaiak, az ujgurok és más kisebbségek is őket tartják őseiknek.

Az északi hunok viszont 91-ben nyugat felé tartottak és a kínai kutatók az V. században feltűnő hunok (ATTILA NÉPE) őseinek tekintik őket (Lin Gan 1986-260). Ma sok kínai, akárcsak számos Kínában élő kisebbség – ujgur, yugur, mongol - , akik a nagy fal környékén élnek, úgy tudják, hogy ők a déli hunok leszármazottai, a magyarokról pedig azt tartják, hogy ők Attila király hunjainak ivadékai, azaz az északi hunok leszármazottai. Ezért fontos, hogy a magyarok megismerjék a Shi Ji 110. kötetének tartalmát, ezt a nagyon korai, ázsiai hunokról szóló történelmi feljegyzést.”

(DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003: 7-8.)

FORRÁSJEGYZÉK

(időrendi sorrend)

FITZGERALD 1989 – FITZGERALD, Patrick 1989.

Az ősi Kína. Budapest, Helikon Kiadó. (Történelmi források 11-12., 155.)

KÉKI 2000 – **KÉKI**, Béla 2000. Az írás története a kezdetektől a nyomdabetűig. Budapest, VINCE KIADÓ kft.

HORVÁTHNÉ 2002 – HORVÁTH, Gáborné 2002. Hun elemek a magyar és a kaukázusi konyha összevetésében. ELEINK I. 1. 2002. 53-59. Kiadó: Magyar Őstörténelmi Munkaközösség Egyesület.

DU YAXIONG – HORVÁTH 1997/2003/ - DU, Yaxiong – HORVÁTH, Izabella 1997.

A HUNOK LEGKORÁBBI TÖRTÉNETE Írta: Sima Qjan-A Shi Ji 110. kötete. Magyar Ház Kiadó 2003.

(Fordítás kínairól angolra, angolról magyarra).

HORVÁTHNÉ 2004 – HORVÁTH, GÁBORNÉ 2004. Hun üstök – magyar lábasok (Gasztronómiai időutazás). A 2003-as Attila-Emlékév pályázati dolgozata. Történelmi kategória III. díj. TURÁN VII. 3. sz. 2004. 34-60.

BICSURIN N. J. (JAKINF): Szobranijje szvegyenyij o narodah, obitavsih v Szrednyej Azii v drevnyije vremena I. (tom I). Izdatyelsztvo Akagyemii Nauk SzSzsZr, Moszkva-Leningrad, AN SzSzsZr Insztitut Etnografii imenyi Mikluho-Maklaja 1950. HUNNU. 39-138. pregyiszlovije V.Sz. Tazskina.

KÜHNER N.V.: Kitajszkije izvesztyija o narodah juznoj Szbiri, Centraljnnon Azii i Daljnego Vosztoka. 1961. 307-324. Izd. „Nauka”.

Matyeriali po isiztorii szjunnu (po kitajszkim isztocsnijkam). Pregyiszlovije, perevod i primecsanyija V. Sz. TASZKINA Izd. „Nauka”. Glavnaja redakcija vosztocnoj lityeraturi. Moszkva 1968. Akagyemija Nauk SzSzsZr, Insztitut Narodov Azii. Vvegyenyije: 3-32. SZIMA CJANY: ISZTORICESZKIJE ZAPISZKI, glava 110. Povesztvovanyije o szjunnu: 34-62.

SZIMA CJANY: Isztoriceszkiye zapiszki (SI Czi), tom III. Perevod sz kitajszkogo. Pregyiszlovije i kommentarij R. V. VJATKINA, Moszkva, 1984.

Schmidt Irén NIMRÓD ősapánkról

Ősatyánk története a mai nemzedékek számára szinte fölfoghatatlan messzeségből szól hozzánk, alakját csak apáról-fiúra szálló történetekben őrizhettük meg.

Nimródról azért tudunk máig oly keveset, mert a népi eredethagyománynak a napkeleti, a régi Keletre vezető szálait hosszú időn át szándékosan összekuszálták, ahol csak tehették, kigúnyolták, és hiteltelenné próbálták tenni. A nép ősi hagyományokon nyugvó tudását megpróbálták idegen tradíciókra cserélni, majd az idő multával a kicsértelt mítoszokat hivatalosítani, ezáltal legalizálni.¹

Nimródot a magyarok ősapjaként tiszteljük, akiről a **Biblia** így ír:

„Kus nemzé Nimródot is, ez kezdte hatalmasá lenni a földön. Ez hatalmas vadász vala az Úr előtt, azért mondják: Hatalmas vadász az Úr előtt, mint Nimród. Az ő birodalmának kezdete volt Bábel, Erekh, Akkád és Kálnéh, a Sineár földjén. E földről ment aztán Asszíriába és építé Ninivét stb. (Genezis, azaz Mózes I. könyve 10., 8-11.)

Származását tekintve a források igen ellentmondásos adatokat tartalmaznak. **Kézai** a magyarságot - a legősibb nemzeti hagyományokat követve - a jáfetita ághoz kapcsolja, amikor Nimródot a „Jáfet véréből származó Tana fiaként” jelöli meg. E korabeli keresztény felfogással ellentétes származtatást Kálti Márk a **Képes Krónikában** csak a következő „helyesbítéssel” tudja feloldani:

„Nyilvánvaló ebből mindenkinek, hogy Hunor és Magor a magyarok ősei (nem) Nimród fiai voltak, aki Kus fia, aki Kám fia volt, akit Noé megátkozott; mert akkor a magyarok nem

Jáfet nemzetségéből származnának, miképpen pedig Szent Jeromos mondja; azért sem, mert Nimród sosem lakott a Tanais folyó környékén, mely keleten van, hanem az óceán tengerénél. Miképpen tehát a Szentírás és a szent doktorok, mondják, a magyarok Jáfet fiától, **Magortól származnak...**”

Ugyanakkor a Képes Krónika 3. fejezete szerint Nimród nagyatyja Kám és az atyja Kus és „azoknak van igazuk, akik Hunorról és Magorról, a magyarok őseiről azt állítják, hogy Nemroth fiai voltak”.

Székely István 1559-ből származó ún. **Krakkói Krónikájában** az ősi családfa így fest:

„Atilanac nemzeti:

1. Noe
2. Ham
3. Chus
4. Nimroth
5. Hunor
6. Bor, stb..”

A Nimród származásával foglalkozó biblia- és geszta irodalom forráskritikai észrevételeiben még ma is lehet olyan törekvést fölfedezni, ami ősapánk - és ezen keresztül a magyar nép - létét a legszívesebben megkérdőjelezné.

Nimród nevéhez a bibliai Teremtés Könyve fent idézett fejezete szerint sok város építése fűződik, de Isten elleni toronyépítésről nincs szó. Krausz Sámuel már 1898-ban kimutatta, hogy Kézai nem a Bibliából, hanem babiloni pogány mítoszokból merített. Sem a Bibliában, sem Hieronymusnál nincs meg az a részlet, hogy a bábeli toronyépítést Nimród kezdte volna meg, de a pogány forrásokban ez hitelesen föllehet.

Berosszosz Nimróddal kapcsolatban sokat beszél a szkítákról, sőt a Thanais folyót is megemlíti;

¹ Gönczi Tamás: Nimród gyűrűje, Sárosi Kiadó, Fót, 2004. 23. old.

Epiphanus egyházatyja szerint a „hellének azt a Nemrotot tartják Zoroaszternek, aki továbbköltözve a keleti területek felé Baktriának alapítója lőn.”

A mohamedán mitológiában Nimród következetesen mint Ábrahám hagyományos ellensége és nagy építkező szerepel.²

A városok, melyek alapítását a Genezis Nimródnak tulajdonítja, a szemiták körében gyűlölet tárgyát képezték. Az a tény, hogy Nimród Kám nemzetségében szerepel, arra utal, hogy a zsidók őt hagyományos ellenségeik közé sorolták³. A bibliatudomány ugyanis megállapította, hogy a Kám leszármazottjaiként föltüntetett személyek valamennyien a zsidósággal ellenséges viszonyban álló népeket és városokat jelképeztek.

Az általa létrehozott épületek közül

„...az ókori Borszippa, Babilon testvérvárosa, melyet a helybeli hagyomány és az apokrif zsidó irodalom is a bábéli toronnyal hoz kapcsolatba, most 'Birsz Nimrud' néven ismeretes.⁴ A mohamedán krónikások szerint Birsz Nimrud fellegvárát is Nimrud építette.”⁵

Nimród tehát az egész Közel-Keleten nyomokat hagyott, Kézai azonban legendás tetteiről nem a mohamedán forrásokból értesült, de - mint láttuk - nem is a Bibliából...

Azt a földet, ahová Nimród kiköltözött, a bibliai Havilával (középkori neve Evilath) szokták azonosítani. **Kosmos Indokopleustes** görög utazó, aki 510-ben beutazta Dél-Arábiát, Abesszíniát és Indiát, „Keresztény topográfia” c. munkájában Evilátot egyenesen Hunniának nevezi, amikor a szóban forgó területről így ír: „India és Hunnia, vagyis Evilath”⁶

Kézai és a Képes Krónika is Nimród lakhelyét **Eiulátba** teszi, és ez nem lehet elírás, hiszen a kö-

² L. Cottrell: The Land of Shinar, London, 1965. 13. old., in Endrey, Antal: A magyarság eredete (Melbourne, 1982.) 13. old.

³ B.Vawter: A path through Genesis, 1964. 101. old., in Endrey, Antal idézett mű. 17. old.

⁴ Encyclopaedia Britannica 1961. „Bábel” címszó alatt, in Endrey, Antal id. mű: 18. old.

⁵ L.Cottrell: The land of Shinar, London, 1965. 14.old., in Endrey, Antal id. mű: ugyanott

⁶ Sebestyén László: Kézai Simon védelmében, Nap Kiadó 2000., 40.old.

zékori kéziratmásolók igen jól ismerték a Bibliát és tudták, hogy kell Evilath nevét írni. Ezzel szemben a mezopotámiai Edessa (ma Urfa) városa E. Herzfeld: „The Persian Empire” c. művének 105. oldalán közöltek szerint a Kr.e. tizenharmadik századi asszír forrásokban **ELUHÁT** néven szerepel!⁷ A két név igen közeli rokonságot mutat, ami még a két és félezer éves, szájhagyományból eredő kiejtésbeli torzulás után is észlelhető. Minden esetre az újkori történészeink által azonosított bibliai Havila/Evilath a fentiek alapján kevésbé tűnik valószínűnek. Az egymásnak feszülő álláspontok miatt e téma azonban a mai napig nincs megnyugtatóan lezárva.

De túl sokat időztünk az alapoknál, vannak még érdekesebb összefüggések is.

Ősapánk nevének jelentése máig rejtély. A név eredetét a közel száz évvel ezelőtt élt és alkotott Dr. Cserép József filológus látszott megtalálni: miszerint **méd nyelven „nim-ruh” kiváló embert, azaz hőst jelent.**⁸

A Hunor és Magor legendával, mint ma is élő kazakisztáni néphagyománnyal Benkő Mihály és kutatócsoportja nemrég találkozott Közép-ázsiai útján, Torgájban⁹. A helyi népelemezben a két testvér neve: Hudijar és Madijar. Azon túl, hogy magyar eredetű nemzetség, törzs- és családneveket láttak az ősi temetők fejfáin (sőt, legendáikkal is megismerkedhettek), a magukat magyar ősöktől származtató **madijar** néptörredékekkel is találkoztak, akik rendkívül örültek az ősi „rokonok” látásán.

Néphagyományunkban szereplő, a teljesség igénye nélkül itt felsorolt ósatya-mondák az alábbi témák körül csoportosulnak:

- ❖ Nimród gyűrüje: ez tulajdonképpen a népmesei „kígyóvá tekeredett, végtelenné kerekedett, teljes világnak” szimbóluma
- ❖ Nimród fája: istenfa, életfa

⁷ in Endrey, Antal: id. mű 18. old.

⁸ Dr. Cserép József: A magyarok eredete, Franklin Társulat, Bp. 1925. 42. old. Jegyzet, Csengery Antal tárgybani művére hivatkozva

⁹ Benkő Mihály: A torgaji madiarok. Keleti magyar néptörredékek Kazakisztánban. Timp Kiadó, Budapest, 2003. 92-93.. és 122-123. old.

- ❖ Az ismert Csodaszarvas-regéhez kapcsolódó történetek különböző változatai. A Tarih-i Üngürusz Hunor és Magor édesanyját Anki-szának nevezi. Neve ún. „beszélő” név; megfejtése még ma is viták tárgyát képezi.
- ❖ A néphit Nimród megjelenését a fehér lóhoz köti. (A fehér lóval és táltosi tulajdonságaival számos népmesénkben találkozhatunk)
- ❖ Igen érdekes, szinte megdöbbentő az a Nagyvárad környéki néphagyomány, ami úgy gondolja, hogy Nimród jelentése „**Nemrótt**”, azaz e mondakörnek csak a nép ajkán megőrzött *szóbeliségben* van helye.¹⁰ Ez a tény azon túl, hogy utal a magyarok ősi írásbeliségére, biztosítja az igazán fontosnak tartott dolgok „rejtőzködő” megtartását a nép emlékezetében.

A Nimród-mondákat őrző hagyomány túlmutat a Bibliában és valamennyi, a krónikákban foglalt ismereten, merthogy ezeket a nép a szívével írja. Így tudtak ezek oly sok generáción át fennmaradni.

Nimród népe - vagyis az özönvíz utáni ősnép - **egyetlen ősnyelvet beszélt** akkoron. Az Úr azonban összezavarta a nyelvüket, miáltal a rokonok sem értették meg egymást: így szétszéledtek a Földön. Bolygónkon azóta is a meg nem értés uralkodik. A magyar nyelv mindnyájunk nagy kincse. Tömörsége, kifejezőkészsége, jelentésbeli és formagazdagsága kiemelkedő értéket képez, és egyre több jel utal arra, hogy nagyon is sok köze van a Babel előtti ősnyelvhez.

A Nimród nevéhez fűződő építmények közül **Herodotosz** a királyi palotán túl az ún. Bélosz szentélyt a következőképpen írja le:¹¹

„...alapterülete négyszög alakú és minden oldala két stadion¹² hosszú. A szentély közepén zömök torony emelkedik, melynek szélessége és magassága egy stadion. Ennek a tetején egy másik torony áll, azon egy harmadik és így tovább, összesen nyolc torony... Az utolsó toronyban nagy szentély található, amelyben egy magasra vetett ágyat s egy *aranyozott*

asztalt helyeztek el. Istenkép azonban nem látható benne. Éjjel egyetlen férfi sem léphet be ide, csakis egy helybeli asszony, akit az Isten választott ki valamennyi ottani nő közül. Így mondják azt a khaldeusok, ennek az istennek papjai.”

Ennek ismeretében figyelemre méltó, hogy a magyar hagyomány szerint igen nagy ajándék „Nimród asszonyát meglátni **arany asztalánál**. Aki azonban nagy ritkán meglátta, az senkinek nem mondhatja el, hogy látta és hogy mit beszélt vele”¹³

A titokzatos asszonyhoz hasonló felsőbb lényekkel tündérmesékben találkozhatunk, akik nem egyszer angyali tulajdonságokkal rendelkeznek. A Szent Koronát is angyalok hozzák le az égből. A Szent Korona tan isteni törvényei által a magyarság lehetőséget kapott egy arany világ, az ún. Aranykor valóra váltására, itt a Földön. Ez a tündérek és angyalok által hozott sajátos, „boldogvilág” a magyar mondakörön és a kelta-ír népmeséken túl sehol nem található meg Európában.

Bizonyára kevesen ismerik **Nimród képjelét**. Ezt olyan szimbólumok és írásjelek alkotják, amelyek az Orion csillagképet ősatyaként ábrázolják.¹⁴ Állaton vagy tárgyon lévő billogként is fel foghatók, amivel nagyobb csoportok, törzsek, vagy nemzetségek is rendelkezhetnek. A nemzetség-jel szokásának kialakulása a mitológiával függ össze. Ezt a jelet őseink testükre tetoválva, használati tárgyaikra festve, vagy karcolva viselték az összetartozás, a közös származás ismertetőjegyeként. Használata érdekes módon nem csak a magyaroknál és egyéb sztyepei eredetű népeknél volt szokásban, hanem más nemzetségeknél is. A Nimród-Orion jelet megtalálhatjuk a XII. századi magyar ezüstdénáron, királylistáinkon, boszporuszi uralkodók tárgyain, görög, török, örmény és más nemzeteknél. A legérdekesebb példa: a klasszikus ciprusi szótagírásban is találunk olyan jeleket, melyeknek formája az Orion csillagkép alakját tükrözi.¹⁵

¹⁰ Gönczi Tamás: Nimród gyűrtűje.

Sárosi Kiadó, Fót, 2004. 25. old

¹¹ Herodotosz: A görög-perzsa háború, Bibl. Classica. Europa, 1989. in Gönczi, T. id. mű: 137. old.

¹² Ógörög hossz mérték: kb. 185 méter

¹³ Gönczi Tamás: id. mű 137-138. old.

¹⁴ Varga Géza: A magyar nép jelképei.

Írástörténeti Kutatóintézet, Bp. 1999, 111. old.

¹⁵ Varga Géza: id. mű: 115., 120-121. oldalai

A beavatottak tudásából a Fény bölcsességével rendelkező **Nimrud az esti égbolton az Orion-Kaszás csillagképében tündökölt**, és onnan a Tejút mellől vigyáz népére, a magyarokra. Magyarország asztrológikus jegye a Nyilas, vagy ló. (Nem véletlenül vagyunk lovas nemzet!)

A hagyomány szerint Nimród a nyilat csak akkor kaphatta meg, ha megígérte, hogy tartósan feszített állapotban, felajzva tartja. Abban a pillanatban, amikor elengedi, ismét meg kell feszítenie, mert ha nem ez történik, és a húr „megpihen” akkor az íj el fog tűnni Nimród égi-földi kezéből. Ezért tartja hát Nimród az íját állandóan feszítve ott fenn a „csillagos-magos” égen.

Nimród-legendáink fennmaradása bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a magyar nép ősi múltját, jelkép- és mítoszrendszerét nem lehet hatalmi szóval eltagadni. Ha a most felnövő új nemzedék netán mégis elfelejtené, hogy mivégre is van a világon: elég fölneéznie az Orion csillagképre, ahol a „Nagy Vadász” ősapánk bizton utat mutat.

Schmidt Irén
MBE Nagy Lajos Király Magánegyeteme
Magyarságtudomány Szak
I. évfolyam

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Benkő Mihály: A torgáji madiarok. Keleti magyar néptörödékek Kazakisztánban. Timp kiadó, Budapest, 2003
2. Dr. Cserép József: A magyarok eredete. A turáni népek őshazája és ókori története. Franklin Társulat, Bp. 1925
3. Endrey Antal: A magyarság eredete. Magyar Intézet Melbourne, 1982
4. Gönczi Tamás: Nimród Gyűrtje. Sárosi kiadó., Fót, 2004
5. Magyar Adorján: ősműveltség. Magyar Adorján Baráti Kör, Bp., 1995
6. Sebestyén László: Kézai Simon védelmében. Nap kiadó, Bp. 1997, 2000
7. Varga Géza: A magyarság jelképei. Írástörténeti Kutatóintézet, Budapest, 1999
8. Kálti Márk: Képes Krónika. Fordította: Bellus Ibolya, Budapest 1986
9. Kézai Simon mester Magyar Krónikája. Magyar Helikon, 1982
10. Székely István: Krónika ez világnak jeles dolgairól. Krakkó, 1559
11. A Szent Biblia, ford. Károli Gáspár. Egyetemi Nyomda, 1983
12. Tarih-i Üngürüş (A magyarok története ford. Blaskovics József Magvető Kiadó, Budapest 1982
13. Miskolci Bölcsész Egyesület „Nagy Lajos király Magánegyeteme”
Dr. Gyárfás Ágnes 2003/2004. évi előadásai

Spanyol László István A SZTYEPPÉK PARIPÁI

A magyar ember mindig nagyon szerette a lovat. Egyes történelemírók azt állítják leírásukban, hogy a szkíták összenőttek lovaikkal. A görögök ennek alapján rajzolták meg a kentaurt. Mert ők azt az összenövést szószerint értelmezték. De mi nem testileg, hanem érzelmileg beszélhetünk a lovakkal való "összenövésről", ami valójában a gazda és a ló kapcsolata harmóniáját jelenti. Mert a ló nemes állat.

Mi tagadás? Én is nagyon szeretem a lovat, és mivel nekem nincs, másokéban gyönyörködöm. Legyen az igásló, versenyparipa vagy pici póniló, mindegyiket elfogadnám...

Mivel lórajongó vagyok, így minden lóról írt mesét, történetet elolvastam, ami kezem ügyébe akadt.

Kisfiú koromban azokat a hős lovakat mélyen a szívembe zártam, és babusgattam őket azt remélve, hogy majd nekem is lesz egy ilyen lovam!

Talán azok a régi érzelmek, álmodozások segítenek most engem abban, hogy megfejtsem az Ősi Gyökér 2004. április-júniusi szám fedőlapján látható két lovas övcsat misztikumát.

Azt már megállapítottam, hogy mindkét övcsat paripája egyazon lóról szól, csak a ló ábrázó-

lásában van eltérés. Mert az egyik ötvös ügyesebb volt és több fantáziával is rendelkezett, mint a másik.

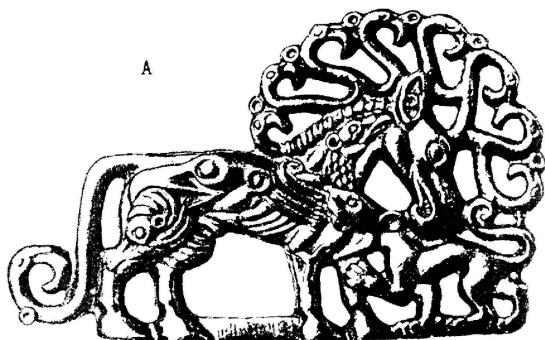
Az is szerepet játszik az eltérésben, hogy bár azonos nép lakta területről került elő a két övcsat, de nagy távolságra egymástól.

Nem lehet kétséges előttünk az sem, hogy a nagy távolság ellenére is azonos mondához tartozik mindkettő, aholis mindkét nép azonos hiten élt. Ezeket bizonyítja az, hogy mindkét ló sörénye annak a kacskaringós–kacsos mintának az eleje, ami végül a lovak szügyénél egyesül ismét az állalattal.

Az említett kacsos mintázat is hasonló formát mutat, - értendő ezalatt a "félkörös" forma, ami valamilyen törvényszerűsége utal. Egy előírást követ mindkettő formája, és meglátásom az, hogy hitbéli előírás betartása eredményezte ezt.

A szerző ezeket a lovakat "csőrös lovak"-nak nevezte el, de szerintem nem találó ez az elnevezés. Ugyanis a lovak orra nem megnyújtott, és felemás csőrrel nem ábrázolhatták őket.

Fő hangsúly az A pontban jelzett övcsaton van, lássuk a képet:

A kép két részből áll, azaz tevődik össze. Az egyik része a ló, a másik része az a mintázat, amibe a ló belenőtt.

A kettő szoros kapcsolata szemmel látható, így előbb különválasztva, majd mindkettőről is lesz szó.

Amint látjuk a ló különös módon ábrázolt. Először is, a ló "tetőtől talpig" vértezett. Véleményem szerint a fehér hunok bőrből készült pajzsait láthatjuk viszont. Erre utalnak a "bőrrózsák".

Ez azt árulja el nekünk, hogy harci paripával van dolgunk. Méghozzá egy nagyon értékes példá-

nyával, mert gazdája bőrpajzsokkal borította lova testét. Tehát ez a ló is a hős lovak közé tartozik.

Igen furcsa mód, a lónak nincs eredeti farka, hanem párdúc farokkal ábrázolt. Ez az ábrázolási mód szolgál a ló egyéniségének kidomborítására, kihangsúlyozására.

Ebből azt hámozhatjuk ki, hogy a ló nem csak részt vesz a csatákban, hanem önmaga is harcol az ellenség ellen.

Mint már említettem, sok történetet olvastam csatavakokról is, és bizony azok a lovak is harcosok voltak, mint a gazdájuk. Rúgták, harapták az ellenfél lovát, és sok esetben ezzel mentették meg gazdájuk életét. Ez az övcsaton ábrázolt paripa is ilyen, gazdájával együtt harcoló ló lehetett.

Féltette is remek lovát a gazdája, és pajzsokkal borította testét.

De a mi lovunk még ezeket is fölülmúlja, mert ő szinte égi lény. Vagy talán csak az ég ajándéka. Ez az a misztikum, amit nem könnyű kihámozni.

Nagyon érdekes megoldással, - mindkét képen, - a ló sörénye képezi első ágát annak a kacsos félkörös mintának, amibe a ló beleolvad. Egyesül vele. Ez a félkörben ábrázolt kacsos mintázat nem más, mint az életfa ily módon történt ábrázolása.

Különös figyelmet érdemel az ábrázolás azon része melyben az életfa törzse, gyökerek formájában párdúcformát ölt, és mancsával fogja a ló lábát. Ezzel záródik a kör.

Mint ismeretes, az életfa az örök élet szimbóluma. Mivel az életfa kacsos mintázata a lósörényénél kezdődik, és mert a lábánál végződik, ezzel a lovat a mítoszok világába emeli a kép. Magasztalja ez a paripát, és kicsit isteníti is. Az életfa és a ló ilyen kapcsolata által egy élet – energia gyűrűt alkot a kép, örök életet szimbolizál.

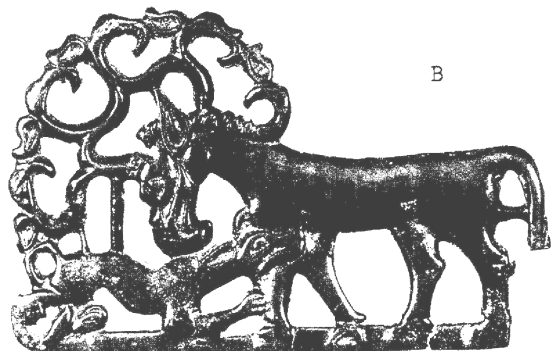
Az önmagába visszatérő élet az örökkévalóságot jelenti. Mint látjuk is, a ló nem támad az életfa párdúc-gyökerei ellen, hanem szeretettel nyalogatja, mint tehén a borját.

Tehát a képen a ló fejéből lelógó valami nem csőr, hanem a ló nyelve.

Az előadottak alapján bátorkodom a paripák elnevezését eszközölni, és az

"ÖRÖK ÉLETŰ PARIPA"

névvel látom el mindkét övcsatot.

Szükségét látom annak, hogy alaposan hasonlítsuk össze a két kép ábrázolási módját. Jóllehet, a második képen nem vértezett a ló, és nincs párduc farka, hanem természetes lófarokkal láthatjuk. Ez viszont nem csökkenti túlságosan a kép értékét, mert a második képen is a ló sörényéből indul ki a kacsos mintázat, ami ugyanúgy "párducgyökeret" alkotva kapcsolódik a lóhoz, amit nemes paripánk szeretettel nyalogat.

A két kép mondanivalója, misztikuma teljesen megegyezik és az ábrázolások módja is azonosnak tekinthető. Ez utóbbi azonos hitbeliséget tükröz, és igazolja azt, hogy a két lelőhelyterületén élt nép egy volt, és egyformán ismerték az "Örök életű paripa" mondáját.

Vajon mi is lehetett az a monda?

Erre nehéz pontos választ adni, de én mégis megkísérlem kitalálni.

"Hol volt, hol nem volt, de valamikor régen élt egy nagyon jó király. Úgy hívták, hogy Badaj. Népe nagyon szerette is őt, mert igen jó életet teremtett országában. Minden ember boldogan élt, és munkavégzés közben is dalolt.

Ennek a nagy jólétnek aztán híre ment szerte a világban Így jutott el az egyik gonoszlelkű királyhoz is a sok jóhír. Azt a királyt meg Bendeguznak hívták, mert az ördög teremtett őkelmét...

Bendeguz király nagyon megirigyelte a nagy jólétet is, meg azt is irigyelte Badaj királytól, hogy őt minden embere szereti.

Nosza, meg is támadta gyakran Badaj király or-

szágát, de bármilyen erős sereggel támadott is, elfoglalni nem tudta.

Szegény Badaj király sokat bánkódott azon, hogy megrontották az ország jólétét, - hiszen a nagy csaták csak pusztítottak, pusztítottak, de a sok bánkódás nem segített rajta.

Ahogy bánkódva, gondokba merülve kóborolt a pusztán Badaj király, egyszer csak egy életfa előtt találta magát.

Jött hát az ötlete, hogy ott az életfa tövéénél mondjon imát és kérje a Jóistent, segítse meg őt valamilyen képen.

Hát amint ott imádkozott, egyszer csak megmozdultak az életfa gyökerei, kifordultak a földből és hajladozni, izegni-mozogni kezdtek, míg végül egy gyönyörű paripa formáját vették fel.

De nem csak gyönyörű volt az a paripa, hanem tőtől talpig fel is volt vértézve.

Badaj király ebből értette meg, hogy harci paripa nőtt ki az életfa gyökeréből.

De gyönyörű is volt ám az a ló, és a király szeretettel simogatta és elnevezte Rárónak.

Majd felpattant Ráró hátára és hazanyargalt.

Nem sok idő telt el a történetek után, amikor megint közeledett Bendeguz király hatalmas sereggel. Ezúttal olyan nagy sereggel érkezett, hogy a katonák sorának nem volt se vége, se hossza!

Badaj király aztán felugrott a Ráró hátára és saját serege élére állt. Hát akkor megindult Ráró a gazdájával, mint valami fergeteg, és halomra zúzta, tiporta az ellenséges sereget! Alig fordult a király egyet-kettőt Ráró lován, és már Bendeguznak alig maradt katonája. Ezt látva eszeveszett futásban keresett menedéket a gonosz király.

Mikor Badaj király már megöregedett, fiára hagyta a csodálatos paripát, az meg az ő fiára, és így tovább.

Mert az a ló örök életű volt, hiszen az életfa gyökereiből nőtt ki."

A két övcsat számunkra is igen értékes lelet mert azt bizonyítja, hogy magyar eredetű nép lakta azt a vidéket is.

Ami még inkább szembetűnőbb, az nem más, mint az életfa "félkörös" koronával való ábrázolása, mely elvezet bennünket a rokoni Mezopotámiába,

majd onnan a Kárpát-medencébe.

Ez az ábrázolási mód viszont elvezet bennünket az övcsatok készítési korába. Erre azért szeretném felhívni történészeink figyelmét, mert a jelek szerint még senki sem foglalkozott az övcsatok titkai megfejtésével.

Az Ősi Gyökér 1999. január-márciusi szám 17. oldalán mutatta be Marton Veronika remek tanulmányában a most általam leközlött képet. Amint a kép mutatja, Mezopotámiában is "félkörös" koronával rajzolták az életfát. Nem minden területen, nem minden korba, de sajnos a szerző nem ismertette a pecséthenger lelőhelyét és feltételezhető korát. Mivel az életfa azonos ábrázolással látható a két övcsaton és a pecséthengeren is, ez azt tanúsítja nekünk, hogy a Bajkál tó és Dobrudzsa (Mongólia) népei szoros kapcsolatban álltak egymással, és azonos hiten éltek.

Oroszlános-szarvasos-sasos pecséthenger

Véleményem szerint ennek igen nagy jelentőséget kell tanúsítanunk, és különösképpen szeretném felhívni történészeink figyelmét Mezopotámia és Dobrudzsa kapcsolatára!

Mivel eddig még nem találkoztam a mezopotámiai pecséthenger megfejtésével, és mert most foglalkoznom kell vele, előnyösnek látom a pecséthenger üzenetét megfejteni.

Ha jól megfigyeljük, a kép figurái mind egymáshoz kapcsolódnak. Az oroszlán a szarvashoz, a szarvas az életfához, az életfát szinte érinti a repülő madár.

Elemezzük hát a figurák jelentését:

Az oroszlán:

Az oroszlán feltétlen királyt szimbolizál. Ha az

oroszlán farka felcsapott, akkor Isten akaratából való uralkodást jelent.

A szarvas:

Ez esetben a Csodaszarvast vélem felismerni, mely köztudott, hogy a magyar népek mondájához tartozik, és azon a területen ahol a pecséthenger készült, az ott élt magyarok totemállata volt.

Az életfa:

Több szempontból is különös az életfa ábrázolása.

- A fa koronája "félkörös" formában látható.
- Az életfa öt hegy tetejéből nőtt ki.
- Mellékhatásai is vannak.

A repülő madár:

Nem lehet kétséges előttünk, a madár a TURUL-t jelenti, aki a Szentlelket, adott esetekben Krisztus Urunkat, és a Teremtő Istenatyát is szimbolizálja. Jelen esetben a Teremtő Istenatyát kell értelmeznünk a képen.

A pecséthenger története:

A pecséthenger azon célzattól készült, hogy tudtul adja a lakoságnak, hogy új király került a trónra.

A király uralkodása programját rögzíti a pecséthenger mondanivalója.

Ezt láthatjuk az első két figura kapcsolatán. Az oroszlán jobb első lábát rátette a szarvasra. (Értendő ez alatt az, hogy "rátette kezét," "keze alá vette az országot és népét.")

Az oroszlán szája nyitva van, tehát kiált, irányít, parancsol. Ugyanakkor bal mellső lábával irányt mutat.

A szarvas tekintete az oroszlánra szegeződik, tehát figyel, ügyel szavára. (Nem gondolhatunk megrettent, menekülni akaró állatra, mert a menekülő állat nem nézi üldözőjét, hanem előre néz.)

Az életfa oldalhajtsái a nemzet létszámának felszaporodását jelentik.

A repülő Turul valamit hoz a csőrében, és úgy van ábrázolva, mint a fészkére szálló madár. A csőrében minden bizonnyal a táplálékot, a jólétet hozza, - mint ahogy a madár eteti fiókáit. (ÉGI MANNA)

A pecséthenger üzenete:

"Az új király Isten akaratából koronáztatott meg.

Uralkodása alatt az ország népe jó létben fog élni, és ez nemzetszaporulatot fog előidézni.

Az országot Isten honává, valóságos "Éden-kertté" fogja tenni."

Mivel az életfa hegycsúcsokon áll, a Kaukázus vidékre tehető e terület.

Ismét vissza kell most térnünk a mi csodálatos paripáinkhoz.

Mindig nagy kérdés előttünk egy-egy reánk maradt műkincs készítése korának meghatározása. Gyakran segítenek ebben az írásjelek, ha vannak, de ez esetben ilyenről nem lehet szó.

Annyit azonban megállapíthatunk, hogy a mezopotámiai pecséthenger és a két övecsát megközelítőleg azonos időszakban készült. Ezt az életfa ábrázolása tanúsítja.

Mint ismeretes, manapság a Bajkál-tó vidéke és Mongólia népe buddhista hiten él. Nem vonom kétségbe azt, hogy a két övecsát jóval a buddhizmus előtt készült, mert utána az új felekezetek nem engedték volna meg elkészítését, de legfőképp viselését!

Ennélfogva csak egy Távolszéli szakértő történész segíthetne ki engem ebben.

Mivel azt állítottam, hogy az életfa "félkörös" ábrázolása a Kárpát-medencébe vezet bennünket, ezt bizonyítani is szeretném.

Kalotaszegi vőfélyek

Várady Pál – Borbély Anikó Kalotaszeg (Zrínyi Nyomda kiadója 1990) című művéből közöljük a Kalotaszegi vőfélyek életfáját mintázó bokrétát.

(Szerk.)

Az igaz hogy a katolicizmus minden pogánynak minősíthető irodalmat és képet eltüntetett, de a népviseletben, népművészetben tovább élt ősi hitvilágunk, és még mind a mai napig fellelhető.

Ebből az állapítható meg, hogy ugyan az új, számunkra idegen vallás felvétele helyenként befolyásolta népművészetünket, de mind a mai napig nem tudta kiirtani belőlünk az őshitet.

Az Ősi Gyökér 2002. április-júniusi számában, Kathona Mónika dolgozatában a 42. oldalon mutatja be a matyó vőlegényt és menyasszonyt.

Matyó vőlegény és menyasszony

Nem kell mást tenni, mint egymás mellé helyezni a képeket, és minden kétséget kizáróan arra a meggyőződésre jutunk, hogy a matyó menyasszony fejdíszje teljesen megegyezik az életfa "félkörös" ábrázolásával".

A kárpát-medencétől a Csendes Óceánig egy széles sávban ókori és újkori magyar nyomokra lelünk. Mi egy nép voltunk valamikor. A rokonnépek többsége még mindig él, csak el vagyunk szakítva egymástól.

Még nem késő. Nyújtsuk ki kezünket, öleljük át egymást, legyünk ismét jó testvérek!

Magad ha vagy, magadra figyelj,
emberek közt szavadra ügyelj.

(Tuvai közmondás)

ŐSKOHÓK

STAMLER IMRE MAGA MENTSÉGE...

Amikor 1986-88-ban felfedeztem Magyarország születésnek legfontosabb tárgyi tanúit Somogyban, akkor megértettem, hogy európai jelentőségű tudományos értékeket mutathatunk meg a világnak, ha mi is úgy cselekszünk, mint a norvégok, amikor megtalálták Asa királynő viking hajóját és Ósebergben hajómúzeumot építettek neki. Én 1988 óta őskohászati múzeumokban szerettem volna látni a fajszi és bűi fejedelmi vaskohászati üzemeket. Így akartam megváltoztatni azt a hamis és egyoldalú értékítéletet, ami őseinkről él Európában 1100 év óta, és ami a XIX. század óta az akadémiai történetírásban is szinte kizárólagossá vált.

Ezért így kezdtem 1988-ban kutatási programomat:

"Segítőket, szövetségeseket, támogatókat keresek egy nagy nemzeti feladathoz. Nem csak egyes személyekhez szólok, hanem, szervezetekhez, intézményekhez, vállalatokhoz is, hogy láthatókká tehessük azokat a nyomokat, amik visszavezetnek bennünket egy évezrednél nagyobb távolságra, a honfoglalás és az államszervezés válságos időszakába, amikor választ kellett adni az adott kor kihívásaira, amikor be kellett illeszkedni az alakuló Európa új hatalmi rendjébe a megmaradás és a fejlődés érdekében.

Lektoraim figyelmeztettek, hogy új feltevéseim, állításaim és bizonyítékaim viharokat keltenek, és erre készüljek fel." (Stamler Imre: Milyen volt az ősi Somogyország? Levéltár, Kaposvár 1989.)

A vihar máig tart és ennek a legnagyobb áldozata a 4 műhelyes 41 kohós fejedelmi vasüzem pusztulása lehet.

Tudtam, hogy képtelennek látszó feladatra vállalkoztam, amikor demokratikus kutatást kezdeményeztem egy diktatórikus, felülről építkező rendszerben, hiszen nem is voltam tagja az államosított tudomány egyik intézményének sem, történészként tanár voltam, ezért "a tudományos céh" tagjai kontárnak tartottak és tartanak ma is. Vannak akik ezért hallani sem akarnak arról, hogy a somogyi fejedelmi vaskohászati telepeket

én fedeztem fel és szakmai vezető munkát végezhetek egy alapítványban programunk megvalósításáért. Tiltani akarják, hogy meggyőzzem a világot a honfoglaló magyarok igazáról bizonyítékaim segítségével.

Az első és az utolsó tiltás indokolását ismertetem.

MI A BŰNÖM?

Ezt először Magyar Kálmán megyei múzeumunk illetékes régésze közölte velem, amikor 1987-ben megfogalmaztam első kutatási programomat: Megtalálhatók-e az ősi Somogyország nyomai? címmel.

Ezt írta a cím alá:

"Természetesen megtalálhatók!!! A kérdés mélyértelmű, egyenértékű azzal, hogy járjunk-e két lábon, avagy gondolkodjunk is!... Önmagunkba mélyedve, önmagunk tudásanyagát, képességét mérlegelve! Nem kérdéses az ars poetica!

Az iskolai oktatáshoz olvasni, olvasni, valóban olvasni kellene a szakirodalmat, mert Somogy a honfoglalás kutatásában az élen jár. Csodálkozom a történész igazgatón! Mindent kutatni akar, nem tud szelektálni, nem ismeri a mondást, hogy aki sokat markol, keveset fog. Ezért tehetetlenségében csak jajong! Amikor a szerző ezzel a fel fogással járja a mezőt, óhatatlanul régésznek képzelet magát! Erős optikai csalódás!!!

Az írás szakmai hibáktól és tévedésektől hemzseg, nem tükrözi a valós somogyi régészeti eredményeket."

Ezért a Somogy folyóirat főszerkesztője írásmat nem merte közölni, hanem visszaküldte címemre 1988. II. 9-én. Sajnálattal.

2003-2004-ben a MTA elnöke Víz E Szilveszter így minősítette munkámat, amikor megindokolta, hogy miért nem kíváncsi Európa első őskohászati múzeumára és benne a fejedelmi vasüzem műhelyére és bűi programunkra:

"Nagyra becsülöm a somogyfajszi lelőhely feltárással és az emlékhely kialakításával kapcsolatos erőfeszítéseit, melyeknek köszönhetően a magyar tudomány és társadalom egyaránt gazda-

gabbá vált."

De!...

"Nem kell Önnek a honfoglalás kori magyarság kulturális fokáról meggyőzni a magyar történeteseket, régészeket, a MTA illetékeseit, ezt ui. mindegyikük jól tudja és annak feltárásán, nemzetközi elismertetésén munkálkodik. Éppen ezért nem ismerem céhes szemléletű állami tudósokat."

Mindkét tiltás látszólag védekező, védi "a tudományt", a tudósokat, az Akadémiát, a "tudományos céhet" a külső támadásokkal szemben. Azt állítják, hogy az állami tudomány mindent jól tud, az igazság kizárólagos birtokosaként. Ezért a kívülállóknak, a kontároknak nem lehet igazuk.

Magyar Kálmán tiltása brutális volt, tele hatalmi arroganciával, gúnnnyal, hatalmi fölényvel, magabiztossággal, hazugsággal.

Az MTA elnöke udvarias hangnemű, látszólag elismeri érdemeinket is, bizonyára jószándékúan. Bizonyítékaimra, igazamra azonban nem kíváncsi Ő sem. Megtisztelő, hogy két levélben meg akart győzni arról, hogy a MTA Régészeti Intézete, az állami kutatás, hivatása magaslatán áll, jól ismerik a "honfoglalás kori magyarság kulturális fokát". Ezért ismertette az intézet kutatási programjainak a címét is. Sajnálom, hogy nem tudott meggyőzni, mivel a honfoglalók államhatalmának, kultúrájának és az *ősi vasművességnek a kutatása nem szerepelt a felsorolásban*. Őskohászati múzeumokat sem építettek sehol. Programunkat mi felajánlottuk az Akadémiának, múzeumnak, de még részben sem vették át tőlünk. Együttműködni sem hajlandók velünk...

Mi soha sem az Akadémia ellenében kívántunk kutatni, hanem vele együtt. *Ha nélkülünk végezték volna el azt a munkát amit Fajson végeztünk és másutt, akkor most nem lenne miről írnom.*

Sajnálatos módon a büi "tudományos háborúban" a Régészeti Intézet igazgatója teljesen támadóink mellett foglalt állást, amikor kutatásunkról az alapítvány megkérdezése, meghívása nélkül szervezett tudományos tanácskozást Budapesten 1999. november 3-án, bár Fodor István szakvéleményében jelezte, hogy a somogyi fejedelmi vaskohászat kutatási programja az én munkám és alapítványunké. A történetet Hatalom és vas címmel megírtam megyei múzeumunk ünnepi évkönyvébe 2000-ben. Ellenőrizhető.

Igazunk tudatában vizsgálatot kértem a Nemzeti Kulturális Örökség igazgatóságától. Ilyen vizsgálatra állítólag nincs felhatalmazásuk.

2001-ben ezért Glatz Ferenc MTA elnök segítségét kértem.

Válasza:

"Megkaptam október 14-én kelt elkeseredett hangú levelét. Őszintén sajnálom, hogy értelmes emberek ilyen helyzetbe jutnak. Nem mentegetődzöm, csak ismételten leszögezem, én az Önök munkáját, személyesen az Önét igen sokra tartom. Erről meggyőződhetett abból is, hogy a História-ban és más fórumokon is a somogyfajsi leleteknek és az Önök munkájának elismeréséről nyilatkoztam. Az én kérésemre utazott le annak idején Heckenast Gusztáv és Hegyi Klára főtitkár a leletek megtekintésére. Sajnos egyszerűen nincs időm arra, hogy a régészeti belső vitákba betekintsek. Talán majd néhány hónap múlva, ha elnöki teendőimet befejeztem. Addig is megkértem Szász Zoltán igazgató urat, hogy a Régészeti Intézettel karöltve, tárgyalja meg a keletkezett konfliktust és annak okait igyekezzenek megszüntetni."

Az akadémiai vizsgálat és állásfoglalás is elmaradt.

2002. decemberében felkerestek bennünket Az Európai Vaskultúra Útja tudományos szervezői, hogy a büi fejedelmi vasüzemet európai értéként uniós támogatással mutassuk meg a világnak. Ehhez azonban az Akadémia és a kormányzat támogatása kellene.

Ezért hívtam meg Somogyba a MTA elnökét és a Régészeti Intézet igazgatóját, a kormányzat illetékeseit.

Mindenki elutasította meghívásomat.

Vajon ha egy alapítvány Angliában feltáratná Nagy Alfréd 4 műhelyes 41 kohós fejedelmi vasüzemét és azt be akarná mutatni a világnak, akkor az akadémia és a kormányzat illetékesei ugyanígy cselekednének?

Náluk még nem találták meg az 1100 éves királyi örökséget.

Nálunk hagyják, hogy megsemmisüljön. Miért? Írásomból kiderül.

BOTRÁNYOS ÁLLAMI TÁJÉKOZTATÁS AZ ŐSI VASMŰVESSÉGRŐL 2003-BAN

Magyar régészet az ezredfordulón címmel reprezentatív megjelenésű szakkönyv jelent meg a

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által. A cél nemes, megmutatni Európának és népünknek a legjelentősebb régészeti értékeinket és méltatni a felfedezőket, feltárók érdemeit. A négyszáz oldalnál nagyobb terjedelemben 80 oldal jutott a római korra és 17 oldal a honfoglalás korára. Mivel a főszerkesztő Visy Zsolt kétszer járt a somogyi fejedelmi vaskohászat lelőhelyén, Fajszon is és jól ismerte büi programunkat és eredményeinket, hiszen alapítványi pályázatunkat Ő fogadta el, egyetértően ezért kíváncsian vártam, hogy mit mutatnak meg "a honfoglalás kori magyarság kulturális fokáról". Örömmel láttam, hogy Fodor István ugyanazt az írását közölte, amit konferenciánkon elmondott a honfoglalók hitéről. Révész László a temető feltárásáról adott európai színvonalú tájékoztatást a könyvben is, előtte konferenciánkon is... A vaskohászati, vasműves kultúráról azonban hiába kerestem utalást a tartalom átolvasásakor. Végül a kézművesség címszó alatt meg láttam egy fényképet, melyen egy *bucakemence* látható *fejtetőn állva!*... aztán a másik oldalon ugyanez a kohó a talpán áll egy műhely partfalában. (331-332. o.) *A vasművesség ismertetésére mindössze 15 sor jutott.* Ennyire futotta a tudásból!?

Sajnálatos módon sem a szerkesztők, sem a tájékoztatást író Wolf Mária régész nem tudja, hogy *a vasművesség nem kézműves mesterség volt* csupán, hanem kultúránk egyik legfontosabb része. Ezért nem kézművesség címszó alatt kellene ismertetni, hanem a hatalmi, termelési, gazdasági kultúra témakörben. A vastermelés ugyanis a hatalom, a kultúra legfontosabb stratégiai alapanyagát adta, a kovácsolható, formálható acélt, vagy más szóval színvasat.

Erre már kutatásom előtt Vajay Szabolcs, Heckenast Gusztáv, Dienes István, Padányi Viktor, Györffy György, Bartha Antal, Götz László és sokan rámutattak. A vasműves fejedelmi és királyi szervezet gondoskodott arról, hogy az országnak, a hatalomnak elegendő vasa legyen a termelő munkához, a hatalmi harcokhoz, a háborúkhoz, a békés munkákhoz. Sokak szerint a magyaroknak is voltak valaha kohász és kovács királyaik ugyanúgy, mint más türk népeknek. Erről beszélnek a fejedelmi méltóságok nevei, a törzsnevek, és népnevek is. Heckenast bizonyította, hogy a 10. század végén Géza és István

király idejében két Vasvár központba gyűjtötték össze a vashéceket további feldolgozásra. Én bizonyítottam, hogy a fejedelmeknek, a trónörökösöknek is saját vastermelő és elosztó rendszere volt, és ezek a Vashegy nevek környékén igazolhatók Vonyarcnánál, a Mecseknél, Biharban, Nyitránál, Erdélyben és máshol... Ha kutatnánk utánuk!

Enélkül a szervezeti rend nélkül a honfoglalás és államszervezés nem valósulhatott volna meg a IX-XI. században.

Ezt kellene nekünk Európával megértetni, elfogadtatni. Ezt kellene az Akadémiának kutatatni és bemutatni. Ezt nem tudom megértetni.

Mindebből a legjelentősebb szakkönyv semmit nem ír, nem bizonyít.

Miért? Mert nem tudnak miről írni.

Mindössze két kohótípust mutatnak be, de nem írnak a nagyobb műhelyekről, a több műhelyes üzemekről és a több üzemes telepekről. Miért?

A képek alatt ez olvasható: "vasolvasztó kohó", illetve "vasolvasztó műhely"! E szerint sem a szerző, sem a lektorok és szerkesztők nem tudják, hogy a bucakohászatban nem volt "vasolvasztás", hanem csupán redukció, mert faszén elégetésével elvonták a vasoxidból az oxigént és szivacsos anyagként visszamaradt a tiszta elemi vas, az acél, amit kalapálással, újabb hevítéssel tömörítettek össze bucává a tömörök. Kalapálásra az idegen anyag kiszorult az acélszemek közül.

Ha a kohókat tartósan 1200 fok fölé izzították, akkor bekövetkezett a "vasolvasztás" és cseppfolyóssá vált, szénnel telítődött vas lesülylyedt a kohó aljára és feldolgozhatatlanná vált...

Minderről Wolf Mária mit sem tud. Ezért ezt írja:

A nyugat-magyarországi kohókat agyagból, vagy kőből építették, földfelszínen álltak..., a tüztérrel elzáró mellfalazatok következtében magas olvadási hőmérsékletet értek el, a salak kifolyt a kemencéből,(?) ezt, minthogy sok salakot is tartalmazott(?) további hevítéssel és kovácsolással tették alkalmassá szerszámok, fegyverek stb. készítésére. "Bizonyítékul bemutatja a 17. képet, melyen *keleti* típusú *földbevált* vasolvasztó" aláírással látható egy kohó és műhelye!

Elképesztő!...Nézzük tovább a szakszerűtlenségeket!

Így ismerteti a keleti típusú "vasolvastzó kohó" működését: "E kohótípus földbevájt műhelyekben került elő, magát a kohót is műhelygödör oldalába vájták. E kohótípusnál nem használtak mellfalazatot,(?) így alacsonyabb olvadási hőmérsékleten(?) rosszabb minőségű vasbucát nyertek benne."

Ezt 15 év óta cáfoljuk, hiszen Sopron környékén, Somogyban és máshol partoldalban található a bucakemencék megfelelő rendben, sűrűn telepítve. A szabadon álló kohók főképpen sík területeken találhatóak, a másikkal pedig domboldalakon...

Végezetül Wolf Mária egy Liutprand idézettel bizonyítja, hogy a magyarság vezetői szervezeten gondoskodtak a vastermelésről.

Kár, hogy ezt semmivel nem bizonyítja. Sem szervezettel, sem üzemmel.

Sajnálatos módon a szakkönyvben szó sincs azokról, akik elkezdtek az ősi magyar vaskohászati kultúrát kutatni. (Novák Gyula, Rempert Zoltán, Kiszely Gyula, Zoltay Gusztáv, Vastagh Gábor, Gömöri János stb...) Ezek a kutatók joggal tartották a fajszi alkotásunkat az ő munkájuk betetőzésének. Ezért "zarándokoltak" el 1996-ban a fajszi emlékhelyre az őskohászati múzeumba. Mi méltóképp megköszöntük munkájukat.

"A KÖZJÓNAK"

Nevelőként, kutatóként tisztelője és támogatója vagyok annak a Magyar Tudományos Akadémiának, amit a KÖZJÓNAK, vagyis az országnak, a magyar államhatalomnak ajánlott Széchenyi István és nem az erőszaknak, a diktatúrának. Az iga-zi államhatalom a közjó megtestesülése.

A KÖZJÓNAK építették Kaposváron a megyeházát, és a homlokzatán ma is ez olvasható:

A LYÓNAK mágikus jelentésű szót írták le 1100 éve a büi fejedelmi vasüzem első kohójának fúvócsövére a magyar vasasok. A JÓ hatalomnak ajánlották munkájukat, Istenüknek, vezetőiknek, azoknak, akik vérrel, verejtékkal, tűzzel és vasal országot hoztak létre a Kárpát-medencében 1100 éve.

A rovásjeleket Kiss Ágota látta meg először, amikor 1999. III. 25-én megmosta a cserepet és meglátta a négy jelet. A régészek nem hittek neki.

Minden akadémiai nyelvész etimológusként azt állítja, hogy a JÓ szó a foLYÓ szó második

szótagjából származik. Ezért a JÓ szót még a X. században LYÓ-nak írták, mert a rovásjelek között volt rá betű. Később latin írásjelekkel csak JÓ-t írtak, mivel LY betű nincs a latin jelek közt.

Mivel Magyar és Gömöri nem ismeri a rovásjeleket, ezért hivatalos megfejtésre Vékony Gábor kapott felkérést. Ő azonban az első jelet F-nek olvasta, bár a szilvamag alakú betű közepén nincs mellékjel, sem kereszt, sem pont. Ilyen esetben a jel LY-nek olvasandó. Ezt a megoldást azért vetette el a hivatalos megfejtő, mert szerinte a magyarban csak a LYUK szó és a LYÁNY szó kezdődik LY-vel. Az fel sem merült benne, hogy a LYUK, LYÁNY és LYÓ szók rokonok. Pedig az Emese álma történetből, az Álmos dinasztia eredetének magyarázatából erre kell gondolnunk. (Emese ágyékából folyóvíz fakadt, ez messze folyt, ebből származtak királyaink, akik most uralkodnak a Kárpát-medencében. Anonimus.) Ezt írja minden krónikaíró.

Vékony Gábor olvasata FÓNAK, ami szerinte azt a mágikus szándékot jelenti, hogy "FUJNÁK, fujtatni akarok". Hol ebben a mágikus szándék?...

A LYÓNAK szó viszont valóban különleges, mágikus jelentésű szó, mely a magyarság kultúrájára, hitére utalt. Vékony megfejtése érdeklődést keltett.

A megfejtés után ez "a felfedezés" arra volt jó, hogy elvonja a figyelmet a fejedelmi üzemekről, telepekről, kutatási programunkról. Magyar Kálmán úgy közölte a felfedezést, mintha ez a kettős honfoglalást igazolná. Ezt nyilatkozta a MTI-nek, majd a sajtónak: "Új korszakot alkot a lelet!" Bebizonyosodott, hogy Álmos és Árpád magyarjai előtt előbb voltak a székelyek Somogyban, mint vastermelők, írástudók! Erre senki nem számított!

Csakhogy ez a 10. századi lelet egyáltalán nem bizonyít 7-9. századi székely jelenlétet Somogyban. Ehhez korábbi régészeti bizonyíték kellene!

E felfedezés ismertetésére hívta meg az Akadémiára a két régészt és Vékony Gábort a MTA régészeti Intézet igazgatója.

Sem a tanácskozáson sem a régészek tájékoztatóiban fel sem vetette senki, hogy Büi fejedelmi vasüzem került elő a föld alól, és hogy ez miért felbecsülhetetlen jelentőségű európai érték. Ezt én tudtam csak.

A régészek nemzetségi műhelyről beszéltek, hallgattak programunkról, és nem javasolták a fejedelmi hagyatékot őskohászati múzeumba. Gömöri János azt állította, hogy "bemutatás szempontjából annyit lehetne kihozni a büi műhelyből, mint a fajszból." Ez hazug, botrányos állítás!

Nem hittem a szememnek, amikor ezt olvastam! Nem látja a régész, hogy Fajszon, Bün más minőséget találtunk, mint bárhol eddig Magyarországon és Európában? Nem tudja, hogy Fajszon legalább 2-4 műhely maradt a föld alatt? Nem látta, hogy Bün négy műhelyes üzem tudunk bemutatni?

Sajnos, Magyar és Gömöri akkor sem látta ezt, amikor a teljes üzem láthatóvá vált és bizonyossá vált, hogy az általam Lőrincz Ferenc építéssel tervezetett múzeumba nem egy, hanem mind a négy műhely teljesen elfér majd. Attól féltek, hogy ellopjuk a "dicsőségüket"!...

Ők ekkor azzal voltak elfoglalva, hogy mindenáron nemzetségi műhelyt igazoljanak, és engem pedig és alapítványunkat szakmailag és erkölcsileg megsemmisítsenek, ellehetetlenítsenek. Sikerült nekik.

A minisztérium kérésemre közölte, hogy pályázatunkat a rossz szakmai javaslat miatt buktatták meg, mivel két azonos látnivalót nem érdemes egymáshoz közel mutogatni. Nem nekem hittek, hanem a két "szakembernek".

Most mutatom meg, hogy a büi műhely miért európai érték. Ilyen üzem sem Magyarországon, sem Európában eddig nem volt feltárva és sehol bemutatva!... Erről akarok mindenkit most meggyőzni. Ha megtehetem.

MILYEN VOLT A BÜI FEJEDELMI VASÜZEM?

Amikor 1998-ban a mellékelten látható alaprajz 2. számú műhelyének négy ép kohóját ott találtam meg, ahol azt előzőleg megjelöltem és a kohókat én is tártam fel, akkor lerajzoltam előre az üzem alaprajzát, és 16 ép kohót jelöltem meg. A térképet Dunaújvárosba küldtem archiválni.

Annyit tévedtem, hogy az 1. számú műhelyben csupán három ép kohó maradt meg valamiért. Feltehetően a 43. kohó az eltemetés előtt előregegett, ezért csak a fele maradt meg. Nem építettek már helyette.

Azt valószínűsítettem, hogy a teljes üzem egyszerre temették el és mindegyik műhelyben

termelés folyt még az eltemetés előtt is. Csak így magyarázható meg, hogy miért maradt meg mindenhol négy-négy kohó vagy egymás mellett, vagy párosával, de mindenképpen valamiféle rend szerint. A működő kohók egymástól mintegy nyolcvan cm-re voltak. Így jobb volt a hőkihasználás és elérték egymás mellett a fűtatók, az emberek, a vasasok pedig irányítani tudták a varázslatos folyamatokat, vagy a műhely belsejében állva, vagy kívül a partoldalon. A kiégett, elhasznált kohók-nál is ezt a rendet látjuk. Azt csak találgatni lehet, hogy minden kohónak külön vasasa volt, vagy egy-egy két kohót, netán többet is irányított.

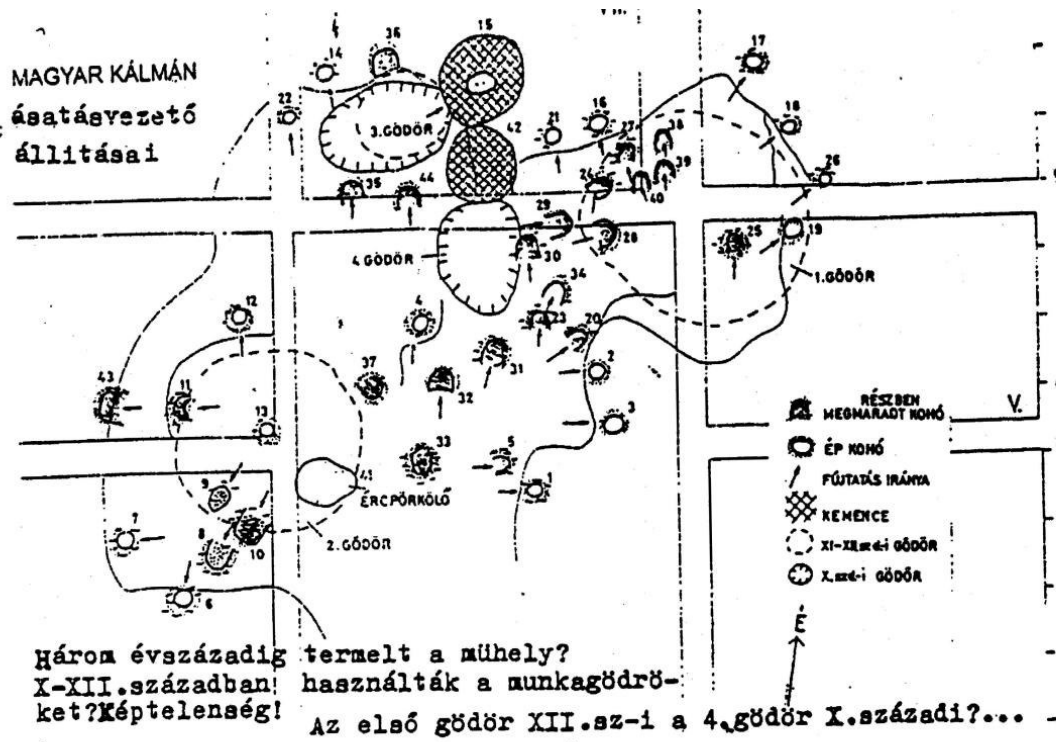
Egy bizonyos, ilyen sűrű kohótelepítésben rendnek kellett lennie és az irányítás határozott lehetett. Mindenkinek meg volt a feladata.

Legalább 30-40 ember dolgozott az üzemben. A vasasok mellett ott voltak a tömörök, akik a bucákat tömörítették gumókká. Volt aki fűjtatott csupán, mások az adagolást végezték. A szénégetők előkészítették a faszenet, a bányászok hozták a gyepvas gumókat, megtördelték, tisztították, előkészítették, "pörkölték". Ilyen közös előkészítő és tömörítő hely volt az 1-2. műhelyek között, közvetlenül a bejárat után. Közös volt a négy műhely bejárata. A 3. műhelyben volt a közös "konyha", mert ott látható a két közös sütőkemence, előterével. Feltehetően itt főzték a cserépbográcsokban az ősi ételeket és ezért maradt sok bogrács maradvány a műhelyek törmelékei között. A környék is tele van ilyen cserepekkal, már a terepbejáráskor is ez volt az egy kormeghatározó bizonyítékom.

Hihetetlenül pontosan találtam meg az alapítványi első ásatáson a 2. műhelyt. A rajzon helytelenül egy 8,5 x 5,5 m-es szelvényt jeleznek a régészek. A valóság 7,5 x 5 m volt. Mivel a termőföld eldobálása után látszott, hogy a műhely gödrét betemették, ezért én nem akartam, hogy a továbbiakban kutató árkokat ássunk és így mérjük tanúfalakkal a mélységeket, az előkerülő tárgyak helyeit, az eltemetett rétegeket stb... Minél kevesebb pusztítással akartam elérni a teljes feltárást.

Nem minden teve, ami púpos,
nem mind én vagyok, aki bűnös.

(Tuvai közmondás)

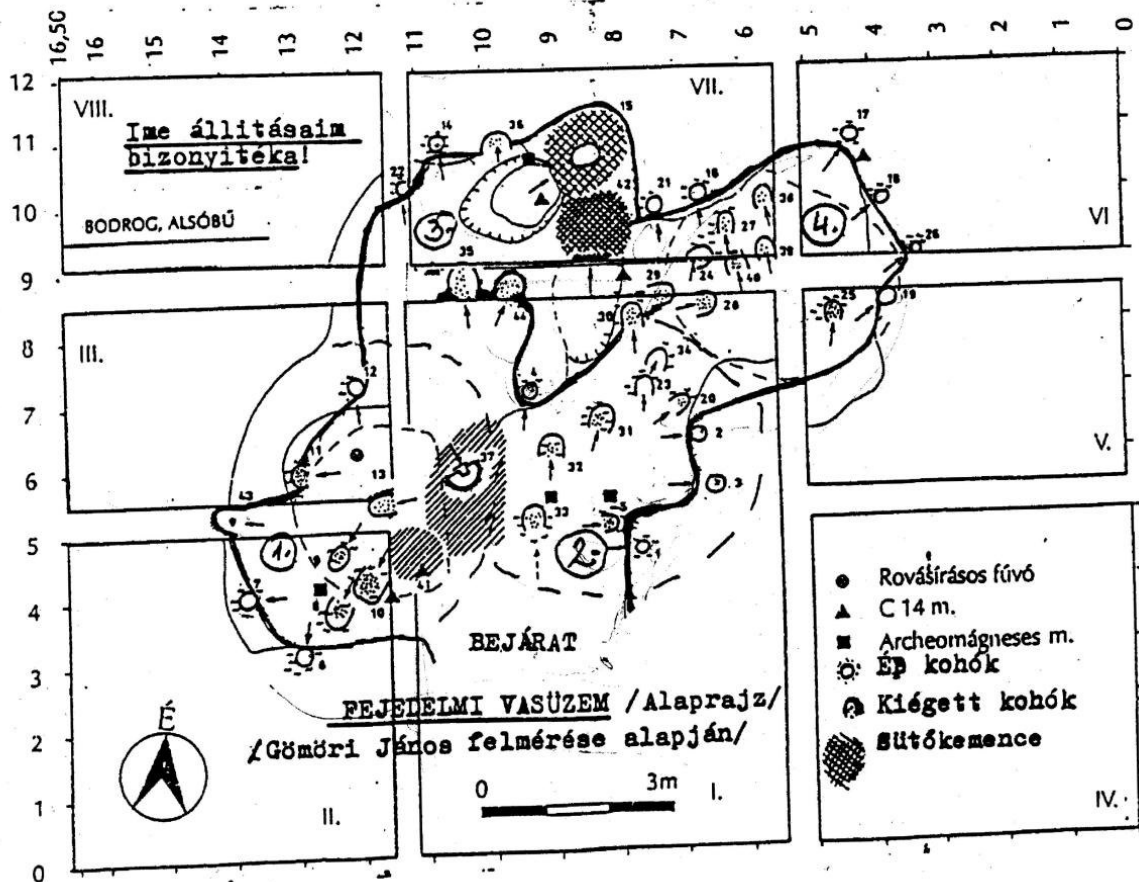

ALSÓ-BÜ, Temető-dűlő

Vasolvasztó műhely feltárása
1999. 03. 16-27 1999. 04-18.

M=1:50

0 1 2 3m
GÖMÖRI JÁNOS FELMÉRÉSE ALAPJÁN

Alaprajz